

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5005 ภายใน 5666
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2258-0311

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที่ 22 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2551 หน้า

ศูนย์สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ได้จัดระบบข่าวสิ่งพิมพ์ สนใจดูที่ได้ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

ลูกค้ำอาจารย์

โดย สมชาย ปรีชาศิลปกุล

คำถามหนึ่งซึ่งมักจะเกิดขึ้นในการพิจารณาเปิดหลักสูตรใหม่ และเป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกหะแมงๆ อยู่บ่อยครั้งก็คือ "ลูกค้ำของหลักสูตรนี้คือใคร"

แต่ก็ยังไม่ได้คิดอย่างจริงจังเสียทีว่าอะไรเป็นเหตุผลที่ทำให้รู้สึกเช่นนั้น เพราะเอาเข้าจริงในการเปิดหลักสูตรใหม่ของสถาบันการศึกษา ต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องประเมินไว้ล่วงหน้าแล้วว่าใครคือกลุ่มคนที่จะเข้ามาเรียนและมีจำนวนมากน้อยเพียงใด เพื่อให้มั่นใจว่าเมื่อเปิดรับไปแล้วจะไม่กลายเป็นหลักสูตรผีหลอก

จนกระทั่งเกิดกรณีการฉกฉกรระหว่างนักศึกษากับอาจารย์เกิดเป็นข่าวคราวบ่อยครั้ง ก็เลยทำให้เกิดความพยายามทำความเข้าใจถึงความรู้สึกหะแมงที่วามา แม้ว่าเมื่อดูโดยผิวเผินแล้วทั้งสองเรื่องนี้อาจดูไม่ได้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันแต่อย่างใด

มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้านกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยในห้วงเวลาทศวรรษที่ผ่านมา

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่งคือ แนวทางจัดการอุดมศึกษาที่ไปอยู่ภายใต้กำกับของระบบตลาดมากขึ้น

ความหมายของความข้อนี้นี้ก็คือว่า ในการเปิดหลักสูตรเพื่อรับนักศึกษานั้น ต้องคาดหมายได้ว่าจะมีผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาในจำนวนที่สามารถทำกำไรให้กับองค์กรได้

ตัวอย่างของหลักสูตรพิเศษหรือโครงการพิเศษที่เห็นกันเกลื่อนบ้านเกลื่อนเมือง ก็คือความเป็นจริงที่อยากจะปฏิเสธได้

ทิศทางของการอุดมศึกษาในลักษณะเช่นนี้ เป็นที่คุ้นเคยกันในห้วงเวลาปัจจุบัน แต่โดยที่ไม่ตระหนักกันมากนักถึงสิ่งที่ติดตามมา ความเปลี่ยนแปลงนี้ได้มีผลทำให้สถานะและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินเข้ามาในห้องเรียนกับสถาบันการศึกษาเป็นไปในลักษณะของการเป็นผู้ขายกับลูกค้ามากขึ้น อันเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่บนฐานของการแลกเปลี่ยนระหว่างลูกค้าซึ่งอำนาจอยู่ที่กระเป๋าเงินกับผู้ขายที่มีอำนาจในการผลิตหลักสูตรและใบปริญญาบัตรให้กับผู้ซื้อ

แน่นอนว่าความสัมพันธ์ของสถาบันอุดมศึกษากับผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ย่อมหลีกเลี่ยงพ้นที่จะกระทบต่อสถานะของการเป็น "ครูบาอาจารย์" ซึ่งต้องมีความหมายที่แตกต่างไปจากเดิมด้วยเช่นกัน

การเป็นครูในอดีตของสังคมไทยเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก ถ้อยคำเปรียบเทียบกับครูเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองของนักเรียน สะท้อนถึงตำแหน่งแห่งที่ของครูในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

เหตุผลที่ครูถูกวางไว้ในที่สูงไม่ใช่เพียงเพราะว่าเป็นคนที่ทำให้เราสามารถอ่านออกเขียนได้ หรือเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้มา

สู่ลูกศิษย์เท่านั้น แต่ครูคือบุคคลที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวม การให้การศึกษาที่ทำให้ลูกศิษย์สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างปกติสุขไม่เพียงเป็นประโยชน์ส่วนบุคคลเท่านั้น แต่หมายถึงประโยชน์ที่สังคมได้รับเอาไว้ด้วย

ความสำคัญในสถานะของการเป็นครูในอดีตถูกกำกับไว้ด้วยความดีและศีลธรรมเป็นอย่างมาก ชีวิตของความเป็นครูมีบรรทัดฐานหลายอย่างที่ไม่ใช่เรื่องของตัวเงินหรือความร่ำรวยเป็นที่ตั้ง หากต้องเป็นชีวิตที่ใฝ่รู้และสมทานวิถีชีวิตที่มุ่งประโยชน์ของผู้อื่นเป็นหลัก

พูดง่ายๆ ก็คือ ครูไม่ได้อยู่ในระบบตลาดมากเท่ากับที่พ่อค้าหรือคนอื่นๆ เป็น

แต่เมื่อมีระบบตลาดเข้ามากำกับอุดมศึกษาของไทยมากขึ้น การจะเดินเข้าสถาบันการศึกษาได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญอันหนึ่งก็คือเงินในกระเป๋าของพ่อแม่หรือของตัวเองต่างหากที่จะบอกได้ว่ามีสิทธิหรือไม่มีสิทธิ และส่วนหนึ่งของเงินจำนวนนี้ก็ไหลไปสู่กระเป๋าของบรรดาอาจารย์ทั้งหลาย ในแง่นี้ความศักดิ์สิทธิ์ของครูในฐานะผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาจึงมีเงินกำกับเอาไว้ด้วยเช่นกัน

จึงไม่เป็นเรื่องแปลกแต่อย่างใดที่บรรดาคนซึ่งยืนพูดปาวๆ อยู่หน้าห้องครั้งละ 2-3 ชั่วโมง จะถูกเรียกว่าเป็นพวกที่มี "อาชีพรับจ้างสอนหนังสือ"

ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไประหว่างผู้เรียนกับผู้สอนจึงทำให้การมีความสัมพันธ์กันในเชิงคู่สวหรือแม้กระทั่งการอภเกรดเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะทั้งสองฝ่ายก็คือมนุษยธรรมดาเหมือนกันคนอื่นๆ ทั่วไป ความคาดหวังต่อคนสอนหนังสือว่าจะต้องมีคุณธรรมหรือจริยธรรมในสังคมแบบเดิมจึงเป็นสิ่งขัดกับความเป็นจริงที่กำลังเกิดขึ้น

เป็นไปได้อย่างไรที่จะคาดหวังให้เซลล์แมนของบริษัทจัดการศึกษาทำตัวเหมือนพระผู้ทรงศีล

พูดแบบนี้ไม่ได้หมายความว่า จะเห็นด้วยกับการอภเกรดของนักศึกษา กับอาจารย์บางคนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่การทำความเข้าใจถึงเงื่อนไขแวดล้อมจะทำให้เห็นถึงปัญหาที่กว้างขึ้นและทำให้มองแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ตรงจุดมากกว่าข้อเสนอแบบหน่อมแน้มจำนวนมากที่ถูกเสนอขึ้นมา เช่น พยายามไม่ให้ห้องพักอาจารย์อยู่ในสภาพที่สับหูลับดาของผู้คน ทำราวกับว่าถ้าไม่มีห้องพักอาจารย์แล้วก็ไม่มีสถานที่อื่นที่จะอภเกรดกันได้

โรงแรมหรือที่พักแบบชั่วคราวในสังคมไทยมันหาทำยากขนาดนั้นหรือ

แทนที่การประณามบุคคลซึ่งรับอภพออย่างสาตเสียเทเสีย สถาบันการศึกษาควรหันกลับมาสำรวจตรวจสอบตัวเองด้วยว่ามีส่วนต่อการสร้างความยุ่งยากนี้เกิดมากขึ้นหรือไม่ หากยังคงเลือกจัดการศึกษาภายใต้อิทธิพลของตลาดเป็นหลัก ปัญหาการอภเกรดก็คงยากที่จะห้ามไม่ให้เกิดขึ้นถึงที่สุดการแก้ไขปัญหามองอาจทำได้อย่างมากก็เพียงการทำให้กระบวนการให้คะแนนหรือตัดเกรดมีความชัดเจนหรือโปร่งใสมากขึ้น

ข้อสังเกตบางประการที่อาจเป็นประโยชน์มากขึ้นในการถกเถียงเรื่องการอภเกรดของนักศึกษาก็คือ จะพบว่าทั้งหมดเป็นการแลกเนื้อตัวร่างกายกับคะแนนที่เพิ่มขึ้น ยังไม่มีเลยซักครั้งนะว่ามีนักศึกษายอมเปลื้องตัวเพื่อขออภความรู้จากอาจารย์ แสดงให้เห็นว่าระบบอุดมศึกษาของไทยไม่สามารถทำให้ความรู้เป็นเป้าหมายของการเรียนการสอน แต่เป็นการให้เกรดหรือปริญญาต่างหากที่เป็นที่สุดของการศึกษาในมหาวิทยาลัย

ใช่หรือไม่ว่าความล้มเหลวอันนี้แหละเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาสู่การอภเกรดระหว่างลูกค้กับอาจารย์ที่กำลังปวดหัวกันอยู่ในปัจจุบัน